

KONSTITUSIYA HÜQUQU; İNZİBATİ HÜQUQ CONSTITUTIONAL LAW; ADMINISTRATIVE LAW

UOT 340.1; 321.01
UOT 342.951; 351.9

ƏLİ RZAYEV

**Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Hüquq və İnsan Haqları
İnstitutunun baş elmi işçisi, hüquq üzrə elmlər doktoru, professor**
e-mail: doktor-rzayev-ali@mail.ru

İDARƏETMƏ QƏRARI: ANLAYIŞI VƏ MƏZMUNU

Əgər istəyirik ki, bizim qərarlar qoyulan məqsədə çatsın, onda onlar təbiət qanununa zidd olmamalıdır, çünki əgər zidd olarsa, onda qərarlar yerinə yetirilməz vəziyyətdə olacaq.

K.Popper

Tez-tez müzakirə etmək, bir dəfə həll etmək lazımdır.

Publiy Sir

İdarəetmənin müasir təcrübəsində idarəetmə qərarlarının icrasına sosial məsuliyyətin miqyası genişlənir. Müasir idarəetmə sisteminin mürəkkəbləşməsi qabaqcıl informasiya texnologiyalarının istifadəsi idarəetmənin prinsipial təkmilləşməsinə zərurət yaradır. Bu cür baxış idarəetmənin innovasion mexanizmlərini nəzərə almaqla həyata keçirilir. Burada idarəetmə subyektlərinin üzərinə idarəetmə qərarlarının hazırlanması, qəbulu və icrasının daha effektiv forma və metodlarının tətbiqi əsasında təmin olunan nəticələrə çatmağın təşkili məsələsi qoyulur. İdarəetmə qərarı hakimiyyət – idarəetmə subyektinin fəaliyyətinin əsas məhsuludur. Hər bir idarəetmə qərarı dövlətin iqtisadi, təşkilati, sosial, hüquqi maraqlarına istiqamətlənir.

İdarəetmə orqanının işinin uğuru idarəetmə qərarlarının effektivliyindən asılıdır. Odur ki, hər bir idarəetmənin qərarı elmi əsaslandırılmalı və vaxtında qəbul edilməli, qanunvericilik aktlarına və hadisələrin gedişinə uyğun olmalı, inkişafın obyektiv şərtlərinə cavab verməli və idarəetmə obyektinin inkişafına istiqamətlənməlidir (1, s.117).

Hər bir insan hər gün müxtəlif xarakterli qərar qəbul edir və çox halda bunu sağlam düşüncə səviyyəsində xüsusi hazırlıq olmadan edir. İdarəetmə qərarı idarəetmə proseslərinin (funksiyalarının) bir hissəsi olduğundan “idarəetmə” adlanır. İdarəetmə qərarı bütün idarəetmə fəaliyyətindən – məqsədlərin formalaşdırılmasından başlayaraq onun realizəsinə qədər fəaliyyəti əhatə edən istənilən idarəetmə prosesinin tərkib hissəsidir.

İdarəetmə qərarlarının hazırlanması və qəbulu prosesinin effektivliyinin artırılması üçün birinci növbədə, “idarəetmə qərarı” anlayışının və onun məzmununun müəyyən edilməsi, onun səciyyəvi xüsusiyyətlərini və prosesual təşkilini tədqiq etmək zərurəti yaranır. İdarəetmə qərarları şüurun, ağılın və emosiyaların məhsulu, düşüncə prosesinin ifadəsi olan məntiqi və iradi aktdır. İnsanın hansı tələbatı, hansı marağı olmasına, hansı idealları, dəyərləri və məqsədləri əsas götürülməsinə baxmayaraq, o bütün bunları öz şüurundan “buraxır” və onun daxilində idrak, davranış və fəaliyyətin çoxlu mümkün variantlarından seçim edir (3, s.256).

Hüquqi ədəbiyyatda idarəetmə qərarına: təşkilatın məqsədlərinə çatmağa istiqamətlənmiş idarəetmə subyektinin vəzifə səlahiyyət və kompetensiyası cərhivəsində həyata keçirdiyi alternativlərdən seçim; bu təhlilin, proqnozlaşdırmanın, optimallaşmanın, iqtisadi əsaslandırmanın nəticəsi, konkret məqsədə çatmaq üçün çoxlu variantdan alternativin seçimi; təşkilatın real vəziyyətinin arzu olunan vəziyyətə uyğunlaşdırmaq üçün nəzərdə tutulanları həyata keçirilən fəaliyyətinin məcmusu; vəzifəli şəxsin daha effektiv, daha rəşional və ya daha optimal variantların axtarışı və tapılması; idarəetmə qərarlarının qoyuluşu və hazırlığının son nəticəsi; öz səlahiyyəti cərhivəsində vəzifəli şəxsin, rəhbər işçinin həyata keçirdiyi çoxlu alternativdən birini seçmək üçün təfəkkür, emosional və hüquqi akt kimi baxılır. Beləliklə, ümumi şəkildə idarəetmə qərarının qəbulu anlayışına bütün hallarda məqsədlərin və onlara çatmağın, informasiyanın təhlili və onun qiymətləndirilməsi, düşüncədə hərəkətin edilməsini (modelləşdirilməsi) əhatə edən müəyyən mərhələləri nəzərdə tutan hadisələrin inkişafının mümkün alternativdən birini seçmək prosesi kimi dərk edilir.

İdarəetmə subyektlərinin idarəetmə qərarları ilə əlaqədar fəaliyyəti əhəmiyyətli yer tutur. Onlar idarəetmə qərarlarının hazırlanması, qəbulu və realizasiyası ilə əlaqəli daim olaraq nəşə edirlər. Bir qismi qərarı hazırlayır, başqaları – qəbul edir, üçüncülər – icra edir, dördüncülər – yekunlaşdırır, beşincilər isə proqramlaşdırır. Xətti və funksional təşkilatı strukturda rəhbərlərin həyata keçirdiyi idarəetmə qərarı qərarların əsas növüdür. İdarəetmə qərarı – bu kollektiv yaradıcı əməyin nəticəsidir, o həmişə sosial və ictimai xarakter daşıyır. İdarəetmə subyekti tərəfindən qəbul olunan qərar institusional xarakter alır, sərbəst həyata başlayır. İdarəetmə qərarlarının institutlaşması qərar subyektlərini məcbur edir ki, onlar idarəetmə qərarlarının elementlərinə: niyyətinə, məzmununa, formasına, vəsaitlərin istifadəsinə, icra metodlarına və b. olduqca diqqətli yanaşsınlar.

İdarəetmə qərarı geniş mənada bütün idarəetmə prosesi ilə eyniləşdirilir; dar mənada isə

çoxlu alternativ variantlardan yaxşını seçmək kimi baxılır. İdarəetmə qərarı termini iki əsas mənada – həm proses və həm də təzahür kimi baxılır. Proses kimi: qərarın hazırlanması; qəbulu; realizəsi; təzahür kimi isə: plan, qərar, şifahi sərəncam kimi ifadə olunur.

Dövlət idarəetmə qərarına hüquqi tələblər

“Kim qəzəblidirsə yaxşı olar ki, qərarın qəbulunu başqa vaxta dəyişdirsin”.

Seneka

İdarəetmə qərarlarında dövlət idarəetmə qərarı daha mühüm əhəmiyyət daşıyır. Dövlət idarəetmə qərarı dövlət hakimiyyəti – idarəetmə subyektinin düşünərək rəşmi formada ifadə etdiyi, sosial gerçəkliyə məqsədəyönlü təsir seçimidir. Bu anlayışa daha geniş mənada – öz səlahiyyəti daxilində dövlət orqanının və ya vəzifəli şəxsin qəbul etdiyi mövcud dövlət aktlarında təsbir olunan, rəşmi ifadə forması alan dövlətin hakimiyyət iradəsi kimi göstərilir.

Atamançuk Q.V. idarəetmə qərarlarının qəbulu və realizəsində aşağıdakı hüququ tələblərə cavab verməli olduğunu göstərir:

Birinci, idarəetmə qərarları kim tərəfindən, nə vaxt və nə səbəbdən qəbul edilməsinə baxmayaraq özündə hüququ dəyərlər daşımali və həyatda təsdiq olunmalıdır.

İkinci, idarəetmə subyektlərinin istənilən növlərindən idarəetmə qərarları qanunların praktiki icrası naminə, qanunlar əsasında, onun ruhuna və hər bir nöqtəsinə uyğun olmalıdır. Üç hüququ təzahür – qanun, qanunçuluq və hüquq qaydaları – bunlar birlikdə idarəetmə qərarları və onların mənasını əks etdirən sistemi yaradır, və onların inkişafını təmin edir.

Üçüncü, hüququ tənzimləməyə uyğun hər bir hakimiyyət – idarəetmə subyekti onun yurisdiksiyası istiqamətində və cərhivəsində hərəkət edə bilər.

Dördüncü, hüququ statusun və yurisdiksiyanın parametrlərin möhkəm olduğu nizama salınmış cəmiyyətdə müxtəlif növ münasibət

iştirakçılarının, idarəetmə subyektlərinin səlahiyyəti, hüquq qabiliyyəti, nizamnamə imkanları, hüquq və azadlıqları onlar üçün göstərilən hüququ formada həyata keçirilir.

Beşinci, hakimiyyət – idarəetmə subyektlərində onların idarəetmə qərarları müəyyən edilmiş rəşional texnologiyadan istifadə etməklə hüququ qaydada qəbul edilir, o isə onların aktuallığını, doğruluğunu və zəruri idarəedici gücə çatmağa imkan verir.

Altıncı, idarəetmə qərarları o zaman qanunu forma və bütün özünün idarəetmə keyfiyyətləri alır ki, nə vaxt ki onlar müəyyən edilmiş hüququ rekvizit alır.

Yeddinci, müasir cəmiyyətdə idarəetmə qərarları aşkarlıq, kütləvi xarakter əldə etməlidir, yalnız onların bilavasitə icraçılara yox, həm də başqa şəxslərə, başqa idarəetmənin subyektlərinə, maraqlı kollektivlərə əlçatan edir (3, s.270-272).

İdarəetmə qərarının hüquqi mahiyyəti Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik aktlarına, beynəlxalq öhdəliklərə və başqa sənədlərə dəqiq riayət etməkdən ibarətdir. Qanunvericiliyin pozulması qərarın ləğvinə, onun hazırlanmasına və icrasına görə məsuliyyətə gətirə bilər.

İdarəetmə qərarının qəbul prosesi

“Yalnız bir tərəfi dinləməklə qərar qəbul etmə”.
Yapon atalar sözü

“Təcrübədə hər ana ondan əvvəl gələn alternativ qərar olur”
D. Lukaç

İdarəetmə qərarı öz mövcudluğu prosesinde – ideyanın yaranmasından tam yerinə yetirilməsinə və yeniləri ilə dəyişilənə qədər – o düşünülmüş hərəkət, müəyyən mərhələlər və ardıcıl prosedurlarla həyata keçirilir. Mərhələ və prosedurlar idarəetmə tsikli kimi xarakterizə olunan müəyyən dövrdə yaranır.

İdarəetmə qərarı proses kimi – tələb olunan informasiyanın axtarışı, qruplaşdırılması və təhlili, idarəetmə qərarının hazırlanması təsdiqi və realizasiyasıdır. Qərarların əsaslandırılması, qəbulu və icrasının təşkili idarəetmə prosesinin əsas məzmununun təşkil edir.

İdarəetmə qərarının qəbulu prosesi müəyyən mərhələləri əhatə edir: qərarın hazırlanması; problemin formalaşması; məqsədləri, kriteriyaları və məhdudiyyətləri müəyyən etmək; problemi həll etmək üçün informasiyanın yığılması və təhlili; qərarın müəyyən şəkildə salınması; alternativ qərarın hazırlanması; alternativlərin təhlili və seçilməsi; qərarın qəbulu, qərarın realizasiyası; qərarın yerinə yetirilməsinin təşkili; qərarın icrasına nəzarət həyata keçirilir.

İdarəetmə qərarının qəbulu prosesində həmçinin qərara tələbatın olması, vəziyyətin diaqnostikası və təhlili, qərarın variantlarının hazırlanması, ən yaxşı qərarın seçilməsi, qərarın icrası, nəticələrin qiymətləndirilməsi və əks əlaqə məsələləri məntiqi ardıcılıqla yerinə yetirilməlidir.

Qərarın qəbulu prosesi – təşkilatın problemlərinin həllinə istiqamətlənmiş idarəetmə subyektinin ardıcılıqla tsikli fəaliyyətidir. Hüquqi ədəbiyyatda idarəetmə tsiklində yeddi mərhələ ayrılır: 1. İdarəetmə situasiyasının təhlili və qiymətləndirilməsi. 2. İdarəetmə situasiyasını saxlamaq və yeniləşdirmək, mümkün hərəkətinin proqnozlaşdırılması və modernləşdirilməsi. 3. Nəzərdə tutulan idarəetmə qərarlarının hazırlanması. 4. İdarəetmə qərarlarının müzakirəsi və qəbulu. Bu mərhələdə idarəetmə qərarları yekun şəkildə və müvafiq hüquqi güc aldığı ən məsuliyyətli və müəyyən edici mərhələ hesab olunur. 5. Qəbul olunmuş idarəetmə qərarlarının icrası mərhələsi. 6. İcra nəzarət və operativ informasiya almaq. 7. Aparılmış idarəetmə fəaliyyətinin ümumiləşdirilməsi və yeni idarəetmə situasiyasının qiymətləndirilməsi (3, s.273-275).

İdarəetmə qərarları ənənəvi olaraq iki hissədən: konstataciyadan (təsdiq edilən – anali-

tik, əsaslandırılan, qiymətləndirilən); qərar hissəsindən (xülasədən, direktivdən, normativlərdən) ibarət olur. İdarəetmə qərarlarının hazırlanmasına milli və xarici alimlərin nəzəri və metodoloji işlərindən, həmçinin toplanmış və sistemləşmiş praktiki təcrübədən istifadə etməklə yüksək peşəkar əmək olmalıdır.

Ədəbiyyatda idarəetmə qərarlarına müxtəlif təsnifatlar verilir: funksional yönümlülüynə görə: planlaşdırma, təşkilatı, koordinasiya, nəzarət, informasiya; təşkilinə görə: fərdi, kollegial və korporativ; səbəblərinə görə: situasiyalı, sərəncamlı, proqramlı, təşəbbüslü; yerinə yetirmənin təkrarlığına görə: eyni tipli, müxtəlif tipli və innovasiya tipli; təsir miqyasına görə: ümumi və xüsusi; hərəkət müddətinə görə: strateji, taktiki və operativ; nəticələrin proqnozlaşmasına görə: müəyyən nəticə ilə, ehtimal olunan nəticə ilə; hazırlanma və realizasiyasının xarakterinə görə: tarazlaşdırılmış, impulsiv, inersiyalı, riskli, ehtiyatlı; informasiyanın yenidən işlənməsi metodlarına görə: alqoritmi, evristik; kriteriyaların sayına görə: bir kriteriyalı, çox kriteriyalı; təsirin istiqamətinə görə: daxili və xarici; təsirin səviyyəsinə görə: bir səviyyəli, çox səviyyəli; vəsaitlərə məhdudiyətə görə: məhdudiyətlə və məhdudiyətsiz; təsbit edilməyə görə: yazılı və şifahi; miqyasına görə: 1) şəxsi, 2) qrup, 3) korporativ, 4) bələdiyyə (rayon və şəhər), 5) regional, 6) dövlət, 7) kontinental (kontinentlər arası), 8) qlobal (4,5,6).

İdarəetmə qərarları aşağıdakı istiqamətlərə yönəldilir: sosial sistemdə qəbul edilir və strateji planlaşdırmaya; idarəetmə fəaliyyətinin, insan resurslarının; istehsalat və xidmət fəaliyyətinin idarəedilməsinə; təşkilatın idarəetmə sisteminin formalaşmasına. Xarici mühitlə kommunikasiyaya və strateji planlaşdırma sahəsində idarəetmə qərarının nümunəsi ölkənin Konstitusiyası tutur.

İdarəetmə qərarının qəbulun prosesində insan faktoru

“Xarizm – insanda pulla alınmayan qığılcımdır. Bu görünən effektivlə görünməyən enerjidir”.

M.Ulyamson

“Xarizm – bu müqəddəs ruhla, həm də cin-şeytanla doldurula bilən, ilahi tərəfindən verən damardır.”

V.Çernov

İdarəetmə sistemin əsas elementi – insan, onun maraqları və tələbatıdır.

Subyektiv faktorlar və sistemin obyektiv vəziyyətinə adekvat təsir edən qərar qəbul edən şəxslə əlaqəlidir. Təşkilatı qərar – rəhbərin tutduğu vəzifəyə uyğun vəzifəsini yerinə yetirmək üçün onun etməli olduğu seçimdir. Təşkilatı qərarın məqsədi – təşkilat qarşısında qoyulmuş inkişafdır. Qərar qəbul edən şəxsdən ətraf mühitlə qarşılıqlı əlaqəli elementlərdən ibarət sistem kimi baxmasını tələb edir. Qərar – rəhbərin tutduğu vəzifəyə uyğun vəzifəsini yerinə yetirmək üçün onun etməli olduğu seçimdir. İstənilən rəhbərin fəaliyyəti idarəetmə funksiyaların, o cümlədən planlaşdırma, təşkilatı, koordinasiya və nəzarətin yerinə yetirilməsi ilə əlaqəlidir. Bu fəaliyyət təşkilatı qərar, sərəncam, işgüzar söhbət, təlimat, kontrakt, plan, əsasnamələr, qaydalar və b. formasında realizə olunur.

İdarəetmə qərarlarının qəbulunda insan faktorunun rolu iki aspektdə özünü: idarəetmə qərarının hazırlanması prosesində şəxsiyyət xarakteristikasının təsiri və mövcud idarəetmə qərarının şəxsiyyət qiymətləndirilməsi göstərir. Şəxsiyyət xarakteristikalarına, iradə, inanma, emosionallıq səviyyəsi, temperament, peşəkarlıq, təcrübə, məsuliyyət, sağlam reaksiya, diqqət xarakteri, təhlükəlilik, idrak parametri aiddir. İdarəetmə təcrübəsində insanlarla işi yüngülləşdirən, idarəetmə qərarlarının mü-

vəffəqiyətlə icrası imkanlarını artıran rəhbər keyfiyyətlər mövcuddur.

Qərar qəbul edən şəxsin psxoloji durumu, şəxsi keyfiyyətləri, o cümlədən xarakteri mühüm rol oynayır. Şəxsi keyfiyyətləri arasında iradə, məsuliyyət, kommunikaqellik, şəxsiyyət xarizması, temperament, saqlamlıq, reaksiya; inam, emosionallıq səviyyəsi, peşəkarlıq, təcrübə, diqqət xarakteri, risklilik, idrak parametri əsas keyfiyyətlərdir.

Şəxsiyyət xarizmasına mühüm əhəmiyyət verilir, yəni saqlam mənada əhəmiyyətli insan kütləsini özünə cəlb etmə və tabe etdirmə şəxsiyyətin qabiliyyətidir. Xarizm – hakimiyət şəxsiyyətin keyfiyyətlərinə əsaslanır. Şəxsiyyət xarizmasına mühüm əhəmiyyət verilir, yəni saqlam mənada əhəmiyyətli insan kütləsini özünə cəlb etmə və tabe etdirmə şəxsiyyətin qabiliyyətidir. Hər bir rəhbər tabeçiliyində olanların ona diqqətini hiss edir. Onun şəxsi xüsusiyyətləri tabesində olanlarla və kolleqiyaları, həmçinin idarəetmə qərarlarının icrasında münasibətlər prosesinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edir.

Qərar qəbul edən rəhbərin keyfiyyətlərində temperament əsas rol oynayır. İnsanın fərdliliyi ətraf gerçəkliyə münasibətdə, temperament hissiyyət gücünə, davranışına münasibətdə baş verən təsirlənmə dərəcəsini xarakterizə edir.

Temperament idarəetmə qərarının hazırlanmasına şəxsiyyətin baxışı əhəmiyyətli təsir göstərir. Qədim dövrlərdən başlayaraq temperament haqqında hamı tərəfindən qəbul edilmiş Hippokratın verdiyi təsnifat – sanqvinik, xolerik, melanxolik və fleqmatik temperamentlər üzrə insanları bir-birindən fərqləndirmək mümkündür (2, s.51-52).

Sanqvinik temperamentinin şəxsiyyəti təfəkkür fəaliyyətinin daha sakit tipinə malikdir. Onlar da xoleriklər kimi idarəetmə qərarlarının hazırlanmasında cəld və operativ olurlar, lakin onlar tərəfindən qəbul olunan qərarların əsas problemlərini və ya əsas elementlərini kollektiv müzakirəsinə verilməsinə üstünlük verirlər.

Xolerik temperamentdə idarəetmə qərarının hazırlanmasında cəldlik, operativlik və fərdlilik üstünlük təşkil edir. Xolerikin qəbul etdiyi qərar, yüksək səviyyəli risklə, qətiyyətli, sabit və güzəştisizliyi ilə xarakterizə olunur. Lakin xolerik vəziyyətlərindən qiymətləndirməyə həmişə müvəffəq olmur. Onların qərarları bəzən öz-özünə əmələ gələn xarakter daşıyır.

Melanxolik temperamentli şəxsiyyət idarəetmə qərarlarının hazırlanmasına çox məsuliyyətli yanaşır. Onlar qərarların icrasının bütün mümkün mənfi nəticələrini nəzərə almağa səy göstərirlər. Onlarda çox halda ikinci dərəcəli problemlər birinci dərəcəli səviyyəyə qaldırılır. Melanxolikin qəbul etdiyi qərarı dəqiq işlənməsi və icrasının reallığı ilə fərqlənir. Onlar öz qərarlarının icrasının yerinə yetirilməsini daimi diqqətdə saxlayır, icraçılara kömək edir, bütün yaranmış problemlərinin incəliklərinə diqqət yetirir.

Fleqmatik temperamentın şəxsiyyəti idarəetmə qərarlarının icrasına nisbətən, onun hazırlanmasına daha çox vaxt itirməyə üstünlük verir. Onlar üçün həll olunan vəzifələrə görə informasiyanın, fikir və məsləhətlərin çoxluğu mühümdür. Onların qərarları təhlükəsizliyin yüksək səviyyəliyi və ətraflı düşünülmüslüyü ilə xarakterizə olunur. Fleqmatiklər öz qərarlarının icrasında qətiyyətli və ısrarlı olurlar. Onlar informasiya sisteminə nisbətən daha çox mütəxəssislərə etibar edirlər. Real gerçəklikdə xolerik, sanqvinik, fleqmatik və melanxolik tiplərinin aydın ifadə olunan insanlara nadir halda rast gəlinir.

Rəhbərin şəxsiyyətindən asılı olaraq – qərarların xarakterizəsi müxtəlif olur. Rəhbər təmkinli, mülayim, özünə tənqidi yanaşırsa – tarazlaşdırılmış və ya ehtiyatlı qərar qəbul edir. Heç kəsə etibar etməyən, skeptik əhval-ruhiyyəli olanlar – inersiyalı qərarlar, xoleriklə ideyaları asan generasiya, qeyri-iradi və riskli qərarlar qəbul edirlər.

Ədəbiyyat:

1. Rzayev Ə.H. Dövlət qulluğunun hüquqi əsasları. B.: Elm, 2011, 480 s.
2. Rzayev Ə.H. Şəxsiyyət Dövlət Möcüzə. Əlavələr və dəyişikliklərlə edilməklə. II buraxılış. B.: Bakı Dövlət Universiteti, 2017, 528s.
3. Атаманчук Г.В. Управление в жизнедеятельности людей. М.: РАГС, 2008, 400с.
4. Смирнов Э. А. Разработка управленческих решений: учебник для вузов. — М: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. — 271 с.
5. Злобина Н. В. Управленческие решения. Учебное пособие. — Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2007. — 80 с.
6. [href='http://center-yf.ru/data/Menedzheru/Upravlencheskoe-reshenie.php'](http://center-yf.ru/data/Menedzheru/Upravlencheskoe-reshenie.php)>Управленческое решение

Аçar sözlər: idarəetmə, dövlət idarəetməsi, idarəetmə qərarı, proses, idarəetmə subyekti, idarəetmə obyektı, xarizm, temperament

Ali Rzayev

*Chief researcher of the Institute of Law and Human Rights of ANAS,
Doctor of Law, Professor*

MANAGEMENT DECISION: CONCEPT AND CONTENT

SUMMARY

The paper analysis of the concept of managerial, which is considered as the most important type of managerial work as well as a set of interrelated, purposeful and logically consistent managerial actions that ensure the implementation of managerial tasks. Management as a process is a continuous chain of development, adoption and implementation of decisions. The managerial decision-making performs a guiding, organizing, coordinating, providing and stimulating roles. The solution is the form in which the control action of the subject of control on the control object is carried out.

The paper also indicates that the process of making a managerial decision consists of the following stages: identifying a problem, analyzing a problem and formulation of diagnosis, finding options for solving problems, evaluating alternatives and selecting the best solution, adjustment a draft decision project, approving a decision, preparation a solution for implementation, realization of the decision and control.

Furthermore, the paper reveals the legal requirements for managerial decisions, criteria for the effectiveness of decisions and the role of the human factor in managerial decision-making.

Keywords: *governance, public administration, managerial decision, process, subject of management, object of management, charisma, temperament*

Али Рзаев

*Старший научный сотрудник Института Права и прав человека
Национальной Академии Наук Азербайджана,
доктор юридических наук, профессор*

УПРАВЛЕНЧЕСКОЕ РЕШЕНИЕ : ПОНЯТИЕ И СОДЕРЖАНИЕ

РЕЗЮМЕ

В статье анализируются понятие управленческого решения, которое понимается как важнейший вид управленческого труда, а также совокупность взаимосвязанных, целенаправленных и логически последовательных управленческих действий, обеспечивающих реализацию управленческих задач. Управление как процесс представляет собой непрерывную цепь разработки, принятия и реализации решений. Управленческое решение выполняют направляющую, организующую, координирующую, а также обеспечивающую и стимулирующую роли. Выделяются этапы процесса принятия управленческого решения: выявление проблемы, анализ проблемы и постановка диагноза, поиск вариантов разрешения проблем, оценка альтернатив и выбор наилучшего решения, согласование проекта решения, утверждение решения, подготовка решения к реализации, реализация решения и контроль.

Анализируются и правовые требования к управленческим решениям, критерии их эффективности и роль человеческого фактора в принятии управленческого решения

***Ключевые слова:** управление, государственное управление, управленческое решение, процесс, субъект управления, объект управления, харизма, темперамент*